СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 191. Джерзи Сіті, Н. Дж., п'ятниця, 17. серпня, 1928. VOL. XXXVI. No. 191. Jersey City, N. J., Friday, August 17, 1928. THREE CENTS.

ВЕРЕСЕНЬ -- МІСЯЦЬ СИРОТИНЦЯ-ЗАХИСТУ У. Н. СОЮЗА.

КУЛИДЖ ХВАЛИТЬ МИРОВЕ ПРЕДЛОЖЕННЯ КЕЛОГА

КАЖЕ, ЩО НЕ БУЛО БИ СВІТОВОЇ ВІЙНИ, КОЛИБ ТАКИЙ ДОГОВІР ІСТНУВАВ БУВ В 1914 РОЦІ. МИМО ДОГОВОРУ ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ПОВИННІ МАТИ СИЛЬНУ АРМІЮ І ФЛЬОТУ, АЛЕ ТІЛЬКИ ДЛЯ ОБОРОННИХ ЦІЛЕЙ.

ВОСО, Висконсин, 15. серпня. — Президент Кулидж виголосив промову на стейтовій конвенції американських легіонарів. При тій нагоді говорив він про американську участь в світовій війні, про жертви в людях і майні, які виносять 40 біліонів долярів. А далі підніс мирове предложення секретаря стейту Келога, яке саме тепер мають підписати держави в Парижі. Кулидж заявив, що той договір поставлення війни поза законом буде мати епохальне значіння для справи загального розоруження. Бо вже в 1914 році не була би цілком певно вибухла війна, колиби був істнував такий договір. Отою мировою пропозицією хоче Америка зазначити свою щирість в квестії роззброєння.

Та мимо цего договору Злучені Держави будуть далі звертати пильну увагу на силу своєї армії і фльоти, щоби край був всегда готовий на відповідну оборону в разі нападу. Ту частину промови легіонарі і присутна на зїзді публика оплескували найголоснійше. Публики назбиралося до 20,000.

НАГЛА СМЕРТЬ РЕПУБЛИКАНСЬКОГО ЛІДЕРА.

ДЕМОКРАТИ: СМИТ І ВОКЕР ПЕРЕСИЛАЮТЬ СВОЇ КОНДОЛЕНЦІЇ І ХВАЛЯТЬ ХАРАКТЕР ПОЛІТИЧНОГО ПРОТИВНИКА.

НЮ ЙОРК, 15. серпня. — Републиканці нюйорського стейту знайшлися в прикрім положенню через наглу смерть їхнього лідера Джорджа К. Морриса, який помер з приводу тиснення крови в 45 році життя. Смерть захопила його в тім часі, коли він їздив по ріжних місцевостях і конферував з ріжними републиканськими лідерами по місцях в справі Гувера. Републиканці кажуть, що по нім не буде тяжко вести роботу, бо він все лишив в найбільшім порядку.

$5,000 ЗА ЗВІЙ БАВОВНИ.

ЛІЦИТАЦІЮ ПЕРЕВОДИВ МЕЙОР ВОКЕР. ГРОШІ ПІШЛИ НА ВИБОРЧУ КАМПАНІЮ ЗА СМИТОМ.

НЮ ЙОРК, 15. серпня. — Перший звій бавовни з сьогорічного збору, який надіслано з Полудня до Ню Йорку, продано на ліцитації підчас представлення в театрі Зигфелда за $5,000. Ліцитацію переводив мейор Вокер зі сцени. Гроші відослано до Народного Демократичного Комітету на покриття коштів кампанії за Смитом.

ЖІНКИ ЛІДЕРИ ОБОХ ПАРТІЙ.

ТАКЕ ТЕПЕР СТАЛОСЯ В НЮЙОРСЬКІМ СТЕЙТІ З РЕПУБЛИКАНСЬКОЮ І ДЕМОКРАТИЧНОЮ ПАРТІЯМИ.

НЮ ЙОРК, 15. серпня. — Лейтнант-говернор Едвин Корнінг зрезигнував з становища предсідателя Демократичного Стейтового Комітету, а на його місце приходить Миссис Оделй оф Рай, котра буде вести справи аж до конвенції, що відбудеться 1. жовтня в Рачестер.

Знова по смерти Морриса, президента Стейтового Републиканського Комітету, обіймає уряд Мисс Сара Батлер.

КОМПАНІЯ НЕ ВМІШУЄТЬСЯ ДО ПОЛІТИКИ.

ВИЛМІНГТОН, Делавер, 15. серпня. — З огляду на те, що президент ради директорів Пієрр ді Понт зложив $50,000 на виборчу кампанію за Смитом і бере активну участь в тій кампанії, президент компанії Ляммо ді Понт оголосив стейтмент, в якім подає, що компанія Е. І. ді Понт де Немур не мішається до політики і ніяким робом не впливає на своїх робітників, урядоців чи шеровців в напрямі політичнім. Кождий може собі голосувати, на кого йому подобається і може брати таку участь в політичнім життю, яка йому люба, аби тільки приходив в своїм часі до роботи і сповняв свої обовязки супроти компанії.

ДР. СТРАТОН НЕ ВТИХАЄ.

ГРІНВУД ЛЕЙКС, Ню Йорк, 15. серпня. — Пастор др. Джан Стратон вислав два письма до своїх шкільних товаришів, а то до сенатора Волтера Джорджа з Джорджії і Йосифа Деніяса, бувшого секретаря марінарки, обох демократів, в яких просить їх в імени пережитих на шкільній лаві часів, щоби вони не голосували за Смитом та охоронили Полудень від тих темних сил, які працюють за Смитом на сході.

ПРОТИ ПЕРЕВАГИ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

ШАРЛОТТЕСВИЛ, Вірджінія, 15. серпня. — У Вірджінськім Інституті для Справ Публичних обговорювано Міжнародну Полюбовну Конференцію, яка має відбутися у Вашингтоні в місяцю грудні. З того приводу зійшла бесіда на Панамериканізм і Панамериканську конференцію в Гавані. Др. Лятане підніс, що на гаванській конференції відніс Гюз побіду, бо держави старої засади: Діли і пануй. Таке саме було і на подібній конференції в Сантіяго в 1923 р., коли то Флечер виконував сліпо розкази Гюза. Другі бесідники не крилися з тим, що ривалізація і напруження між Злученими Державами і Латинською Америкою істнують далі та що Злучені Держави використовують своє домінуюче положення, висуваючи ще до того одну державу проти другої в міру своєї потреби.

ЗІ СВІТА

БЕРЛІН. — За один минулий понеділок поліція зареґіструвала 9 самовбийств. Епідемію пояснюють безробіттям.

САВТГЕМТОН, Англія. — Пані Лукія М. Фостер-Велч, мейор міста Савтгемтон, відїхала до Ню Йорку. Вона не тільки є мейором міста, а й адміралом головного порту Савтгемтон. Тому при її відїзді віддали їй таку честь, яка належиться адміралови. В Ню Йорку її зустріне мейор Вокер.

СІМЛА, Пунджаб, Індія. — Пунджабський уряд одержав сьогодня офіційні відомости про катастрофу ледяної ґреблі в Кашмирі. Вся маса леду, яка затримала міліони гальонів води, знаходилась на висоті 17,000 стіп. Ще в 1926 році води набралося стільно, що треба було чекати кожної хвилі нещастя.

БЛАГОВІЩЕНСЬК. — Повінь на Амурі захопила нові райони, затопила міста та села. Коло міста Пояркв вода загрожує 50 селам. В наслідок дощів повінь збільшилася на ріці Зії.

ЛОНДОН. — Англійська поліція веде слідство над таємничою смертю Левенштайна, бельгійського міліонера, який упав з аероплана. Слідство призначено після того, як медичні експерти найшли в жолудку Левенштайна отрую.

ШАНҐАЙ. — Нанкінський уряд післав Японії ноту, в якій підтверджує свою заяву про скасовання договору з 1896 року (спеціальні привілеї), але заявляє, що готовий заключити новий договір. В цьому вбачають бажання націоналістів злучитися з Манджурією, не дивлячись на перешкоди Японії.

ДАМАСК, Сирія. — Розгін сирійського парляменту викликав ворохобню серед тубильців. В Дамаску оголошено страйк проти наказів французького губернатора. Підприємства і склепи зачинені. Відбулися демонстрації студентів. Бійок з поліцією не було.

АНҐОРА, Туреччина. — Турки підписали чотири нові договори з большевиками. З боку Анґори договори підписав Зекай-Бей, а від большевиків Суриц. Договори ці не політичного характеру.

КИЇВ. — Зачато реставрацію славних фресок в Софійському соборі в Києві. Роботами керує спеціяльно закликаний з Ленінґрадської Академії наук професор Каплик та богато художників Київського Мистецького Інституту.

ВАРШАВА. — Пілсудскі, повернувшись зі зїзду леґіонерів, вибирається в Румунію на лікування.

ШАНҐАЙ. — Китайський пароплав „Ґсістунг" затопився на ріці Янґтсе. Притім загинуло 500 людей. Між загинувшими було кілька англійських місіонарів.

ЛОНДОН. — Японія пішла на компроміс з китайськими націоналістами в справі Манджурії. Манджурія обовязується до трох місяців не підіймати націоналістичного прапора, після чого не буде цілком втручатися в китайські справи.

РИҐА. — Трагічний випадок трапився в канадійського консуля в Ризі. Сюди приїхала Х. Айбіндер з 5 малими дітьми, щоби їхати до чоловіка в Канаду. Коли консуль відмовив іміґрантці віза, вона збожеволіла. Х. Айбіндер приміщено в лікарні, а дітей віддано до сиротинця.

РІО ДЕ ЖАЙНЕРО. — Італійські авіятори, котрі перелетіли через океан, а пізніше розбилися в Бразилії, знаходяться в тяжкому положенню. Консіліюм лікарів рішило відняти ноги пільотови Дельпретови, котрому грозить затроєння.

ТОКІО. — В звязку з тертям в Манджурії Японці зміцнюють границі. Ґенерал Яманаші, головний губернатор Кореї, будує укріплення на кордоні східних провінцій Китаю.

Лондон. — 1,500 тубольців атакувало англійський пост у Картаум в англійському Судані над Нілем. Нападаючі стратили 48 людей убитими і відійшли.

ПАРИЖ. — Моноплян французького авіятора Кости готовий до лету і тільки чекає на сприяючу погоду. Коста перевіс свою машину вчора на аеродром в Лє Бурже.

КІНҐС БЕЙ, Шпіцберґен. — Норвежський ледолом „Браґанца" вийшов на північ на пошукування залоги „Італії" та капітана Амундсена з товаришами. Пароплав взяв на поклад 2 легкі аероплани для розвідки.

Більший італійський аероплян майора Умберта Мадалейна вертає до Берґен.

МОНТРЕАЛ. — На будинку в Ґрінлі Айленд, на півночі Канади, де осіли німецькі авіятори, що перелетіли океан, прибито дощечку. На церемонії були присутні тільки сторож, що пильнує світла в маяці, та його фамілія.

БЕРЛІН. — Віденський авіятор Корнфельд побив свій власний рекорд літання на аероплані без мотора. Він протримався в повітрі 7 годин 55 мінут і підіймався на висоту 10 метрів.

ДОГОВІР КАНАДИ З ЛАТВІЄЮ.

З днем 14. липня увійшов в життя торговельний договір між Канадою і Латвією. Обі держави гарантують собі договором, відношення як між найприязнійшими державами. Канада має в пляні заключити такі самі договори з Естонією, Угорщиною, Литвою, Португалією, Румунією і Сербією.

БЕЗПРИМІРНИЙ ВИЗИСК ДІТОЧОЇ ПРАЦІ.

В черновецькій фабриці сірників, яка належить якомусь Мойсі, працює поверх 100 9—14-літніх дітей. Вони одержують 15—20 леїв денно і працюють 12 годин. Це по більшій части діти українських наймичок, яких голод і безробіття випхали з села до міста на заробіток і не мають де своїх дітей через день примістити. „Форвертс" пише, що двом 9-літнім дітям машина відірвала пальці з рук, а підприємець відказується від усякої опіки. Це діється перед очима інспекторату праці, котрий є тільки для замилення очей.

ВЕРИҐІН БУВ У ВЕЛИКІЙ НЕБЕЗПЕЦІ.

У великій небезпеці був провідник духоборів Петро Веріґин, їдучи 3. серпня до Нелсон, Б. К., звідки мав поїхати на якісь духоборські зборі в Саскачевані. Около пять миль від Нелсон його автомобіль минався з якимсь іншим автомобілем і підчас сього зсунувся з дороги, яка там іде по стрімкім збічу гори. Автомобіль зі своїми пасажирами перевернувся яких двадцять разів. Що люде в автомобілі не погинули на місці, треба завдячувати єдино тому, що се був замкнений автомобіль.

ГОЛОД У БЕСАРАБІЇ.

Бесарабські газети доносять, що в південно-східній частині Бесарабії панує голод, бо морози, які панували на весну, й бурі знищили хліб і кукурудзу. Появилися також черваки, які доїдають решти збіжа. Селяне не мають чим годувати свою худобу й продають за пів дарма. Зі сторони боярської влади нема жадної помочі.

БОРОТЬБА ЗА СВОЮ ШКОЛУ.

Румунська боярська влада знищила всі українські школи й просвітні установи без найменшого протесту зі сторони української національної інтеліґенції; що більше — значна частина українських „патріотів" отверто пішла на службу румунізації. Українські робітники й селяне підняли самі під проводом „робітничо-селянської партії" боротьбу за свої школи й вже під їх натиском мусіла завести в 1926 р. дві години тижнево науку української мови в „українських" школах. Однак і це мізерне досягнення не переведено в життя, бо лише в кількох школах учено дві години на тиждень української мови. Тепер боярська влада знова заборонила учення української мови навіть у тих кількачадцятьох українських школах. Українська соц.-демократична партія знову закликає робітників і селян до організовання енергійної кампанії, за здобуття зрабованих культурних прав українських працюючих Буковини.

ВІЙНА МІЖ ПОЛЬЩЕЮ І ЛИТВОЮ ТРЕВАЄ ДАЛІ

ВОНА НІКОЛИ НЕ ПРИПИНЯЛАСЯ, ТАК КАЖЕ ЛИТОВСЬКИЙ ПРЕМІЄР ВАЛЬДЕМАРАС.

БЕРЛІН, 15. серпня. — „Окупація Литви Польщею це для Литовців те саме, що було би для Німців заняття Поляками Східної Прусії" — сказав литовський премієр у розмові з кореспондентом німецької газети „Дер Таг". „Я думаю, що Німеччина і Литва повинні заключити політичну угоду — продовжував Вальдемарас, бо вистарчить лише раз поглянути на мапу Польщі, щоби побачити, що її границі не є вирівнані".

Далі він говорив за необхідність знесення данціґского та віленського коридорів, які стоять на перешкоді розвязанню політичних та економічних питань.

„Всім відомі мрії Пілсудського про велику Польщу „від моржа до моржа" та спроба захоплення правобережної України Поляками в 1920. році".

Далі литовський премієр сказав, що Польща домагається вільної руки над Литвою. Це не новина. Литва і Польща ще ніколи не мирились, а війна не припинялась.

На кінці Вальдемарас заявив, що Польща ніколи не захоче стати федеративною, а буде все угнітати, як це вона робить тепер. Вже тепер Польща захопила великі простори і має 50 відсотків чужинецького населення.

БАНКРОТСТВО МОСКОВСЬКОЇ ПРОМИСЛОВОСТИ.

КУЙБИШОВ, ГОЛОВА БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ГОСПОДАРСТВА, ПРИЗНАЄТЬСЯ ДО КРАХУ, В СИБІРІ ХЛІБ ВИДАЮТЬ НА КАРТКИ.

МОСКВА, 15. серпня. — Голова Найвищої Ради Господарства СССР, Куйбишов, видав наказ про раціоналізацію большевицької промисловости. В наказі між іншим говориться: „Загально процес відродження промисловости закінчився і продуктивність в багатьох галузях перевищує передвоєнні часи. Але наша промисловість не в стані задоволити зростаючих вимогів населення як в якости так і кількости. Треба поширити функціонуючі фабрики, заосмотрити новими машинами та перевести продуктивність праці. Лише невелика частина підприємств працює продуктивно. Вища рада народного господарства вирішила організувати спеціяльні бюра для піднесення продуктивности та закликати нових спеціялістів, яких бракує в СССР."

З Омська (Сибір) повідомляють, що там заборонено вільну продаж та торговлю хлібом. Кооперативи одержують хліб по картках. Запаси збіжжа в омському окрузі цілком вичерпані. Сподіються, що після нового врожаю карткова система буде скасована. Омськ визначався завше своєю торговлею хлібом, куди звозили збіжжа з усіх кінців Сибіру.

АНГЛІЯ І БОЛЬШЕВИКИ.

ЛОНДОН, 15. серпня. — З поінформованих кол доносять сенсаційні чутки про англійсько-большевицький торговельний договір, який скоро буде опублікований. Затримання пояснюють бажанням большевиків не дрочити комуністів, котрі тепер зібралися у Москві на конґресі III. Інтернаціоналу.

Кажуть, що переговори зачалися давно при посередництві Штреземана, і трималися у великій тайні. В основу нового договору покладено відшкодовання англійським горожанам, котрі потерпіли на революції. По певнім часі по підписанню договору прийде цілковите визнання СССР.

ПРОТИІТАЛІЙСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ В ХОРВАТІЇ.

КІЛЬКА ТИСЯЧ СТУДЕНТІВ ПАРАДУВАЛИ ПЕРЕД ІТАЛІЙСЬКИМ КОНСУЛЯТОМ. 8 СТУДЕНТІВ АРЕШТОВАНО. САМОСТІЙНІСТЬ АБО АВТОНОМІЯ.

БІЛГОРОД, 15. серпня. — Тишa, яка запанувала в Хорватії після смерти провідника селянської партії Радича, вперше порушена в невеликому місті Спаліто. Останньої ночі 4—5 тисяч студентів та робітників уряджали протиіталійську параду, яка перейшла в демонстрацію протесту. Демонстранти через цілу ніч ходили вгору і долину по вулиці коло італійського консуляту. Поліція та жандармерія вжили оружя для розгону демонстрації і лише по 2. годині в ночі вдалося розігнати юрби. Притім арештовано 8 людей. Серіозно ранених не було.

ЗАГРЕБ, 15. серпня. — Тут закрилася сьогодня сесія великого хорватського парляменту, де постановлено домагатися цілковитої незалежности. Особливо на тому настоює новий лідер Мачек. Світозар Прібічевич більше помирковання і стоїть за широку автономію та співжиттям зі Сербами під теперішнім королем.

Сепаратистичний парлямент постановив домагатися зміни конституції та політичних прав для Хорватії, як для федеративної держави, що входить у склад Югославії.

БЕРУТЬСЯ ДО МАКЕДОНЦІВ.

СОФІЯ, Болгарія, 15. серпня. — Англійський та французький посли в Болгарії зажадали від уряду ліквідації македонських відділів.

В наслідок цього уряд зачав переводити арешти Македонців, котрі тікають на провінцію.

Домагання Французів та Англійців викликали в наслідок відмовлення уряду знизити мито на ввожені товари.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346. JERSEY CITY, N. J.

ЖОВНІРИ ЧЕСТИ

Дня 25. липня, в тій самій судовій галі при ул. Баторія у Львові, де недавно тому засуджено на смерть Василя Атаманчука і Івана Вербицького за мниме убийство польського куратора Собінського, засуджено двох українських молодих пролетарів Ординця і Плахтину на кару смерти через повішення, а двох других на кількалітню тюрму за напад на почту. Засуджені на смерть, як подають часописні звідомлення з краю, приняли присуд дивно спокійно, задержуючи бодру поставу. Схвильована була тільки публика, що прийшла послухати вироку, й оборонці, що не надіялися такого рішення.

Через шість днів боролися обжаловані і їхні оборонці з польським доразовим судом, щоби ратувати не так життя, як свою честь. Вони твердили, що виконали напад на почту з поручення Української Військової Організації (УВО), а не задля особистої користи. Вони хотіли тільки добути фонди на революційну роботу УВО. І напали на почту з тих самих мотивів, як це радив колись робити польським революціонерам Пілсудскі, коли хотів визволити Польщу зпід російського кнута. Але польський суд зі своїм прокуратором та поліційними агентами і цілою польською пресою докладали всіх зусиль, щоби викликати враження, що нападу доконали оті молоді хлопці задля особистої наживи і жажди забави. А на ділі всі обжаловані були зразком ідейности. Засуджені на смерть, це бідні ремісники, котрі, тяжко працюючи, удержували зі своеї нужденної платні свої мами — бідні вдовиці. Се були самі взірцеві ученики і ремісники, а попри те, високо ідейні Українці, котрі, здаючи собі добре справу з того, що їх жде кара смерти, заявили перед судом, що вони члени УВО і українські революціонери, що боряться проти польського панування над українським народом, що належать до такої організації, яка намагається відірвати всі українські землі від чеського, польського, румунського і російського панування і створити з них Вільну Українську Державу. В їх імені закінчив свою промову їхній оборонець др. Ганкевич так: „Ми нелегальні жовніри УВО. Признаемо, що ми напали на почту. Одначе сталася нам велика кривда, бо цілих 20 днів одирано нас із жовнірської чести. Ми готові вмерти, але хочемо вмирати як жовніри, а не на шибениці, як кримінальні злочинці. Ми любимо Україну і їй ми служимо. Ми віримо, що високий суд цеї останньої чести, жовнірської чести, нас не позбавить. Просимо відіслати справу перед звичайний суд".

Нічого іншого не вимагали отже українські революціонери від польського суду, а тільки того, щоб їх не вішали як кримінальників, а щоб їх судили як політичних злочинців. Просили, щоб їм суд не відбирав чести українського революційного жовніра. Але польський суд і того їм відмовив і засудив їх як звичайних бандитів.

УКРАЇНСЬКІ РЕВОЛЮЦІОНЕРИ ПЕРЕД НАГЛИМ СУДОМ

НАПАЛИ НА ПОЧТУ ПРИ ВУЛ. ГЛИБОКІЙ У ЛЬВОВІ, ЩОБИ В ТОЙ СПОСІБ РОЗДОБУТИ ГРОШІ НА ЦІЛИ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЙНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

Від 19 до 25 липня відбувалася у Львові при вул. Баторого перед доразовим польським судом розправа проти 6 українських революціонерів за напад на почту при ул. Глибокій у Львові. Ми не всилі задля браку місця передати цілий хід тої розправи, але все таки постараемося передати за старокраевим часописом „Новий Час" важніші моменти, а особливо ходить нам о зізнання самих обжалованих.

У великій салі карного суду при вул. Баторого.

Знову та саля, в якій відбулося вже стільки політичних українських процесів, в якій засуджено стільки українських громадян, мае бути німим свідком цим разом наглого суду над кількома молодими хлопцями, обвинуваченими, як подала однозгідно вся польська і жидівська преса, за „бандитський" напад на державну установу — почтовий уряд з метою грабунку.

Оборонці обвинувачених засіли в своїх лавах, в лавках, призначених для суддів присяглих .примістилися справоздавці часописів, а в салі зібралася невеличка горстка публики, між иншими дехто з рідні обвинувачених.

Обвинувачені.

Ввели обвинувачених. По одному. Кожного привів один поліціянт. Всіх — 6 молодих хлопців від 18-ти до 21-го років. Обличча інтелігентні. По одязі видно зараз, що не звязані вони якимсь спільним заняттям та що не працюють в тих самих фахах. Одні роблять враження студіюючої молоді, другі робітничої. Що звело одних і других разом? Чи те, що подала польська преса: розчитаність у сензаційних романах, виховання на кінодрамах та брак охоти до праці? Такі думки родяться в кожного, хто дивиться на цих молодих хлопців, що стоять рядом за лавою обвинувачених спокійні й зрівноважені, бережені ззаду 6 поліціянтами, а над якими як меч Демокля висить кара смерти, як присуд наглого суду.

Відповідь на ці запитання дасть розправа.

Трибунал.

Трибунал заняв свої місця. Проводить судові суддя Маліцкі. В склад трибуналу входять судді: Ангельскі, Бендашевскі, Згуральскі й Дворжак.

Прокуратор.

Обвинувачує прокуратор Сивуляк, відомий вже з кількох наглих судів, що відбулися у Львові.

Початок розправи.

Предсідник стверджує, що розпорядок про наглі суди в справі грабунку з загрозою кари смерти, оповіщений в свойому часі, згідно з вимогами, є досі в правній силі, через що цей наглий суд, скликаний на внесок прокуратора після порозуміння з міністерством внутрішніх справ і справедливости є компетентний до судження предложеної йому справи. Супроти того віддає голос прокураторові до проголошення акту обвинувачення.

Акт обвинувачення.

Акт обвинувачення обвинувачує:

1) **Володимира Ординця,** гр.-кат., літ 21, бувш. слюсаря, тепер приватного учня учительського семинаря, сина Петра й Катерини;

2) **Володимира Мироша,** гр.-кат., літ 29, що скінчив 5 кляс гімназії й торговельну школу, сина Миколи й Катерини;

3) **Евгена Качмарського,** гр.-кат., літ 18, гімназійного приватиста, сина Осипа й Анни;

4) **Івана Плахтину,** гр-кат., літ 20, електромонтерського челядника, сина Івана й Тереси;

5) **Евгена Скіцького,** гр.-кат., літ 18, електромонтерського учня, сина Івана й Юлії;

6) **Івана Штокала,** гр.-кат., літ 20, шофера, о злочин з § 190, 191 і 192 к. з., а саме, що вони в одному товаристві з оружжам в руках виконали грабунковий напад на почтовий уряд при вул. Глибокій у Львові.

Мотивуючи акт обвинувачення, прокуратор Сивуляк подає докладно цілий перебіг нападу на почту.

Філія почти ч. 13 при вул. Глибокій ч. 3 складається з двох кімнат і сіней, що йдуть здовж. тих кімнат. Вихід з партеру йде на вул. Глибоку, другі двері виходять на подвіря. Кожна з кімнат мае окремі двері до сіней. В першій кімнаті міститься пакунковий відділ, в якому сидить урядничка Любінецька і (возний Червіньскі, а в другій кімнаті каса, де заняті управителька почти Тустановська і уряднички Добростанська і Ковальчиківна.

В день нападу перед замкненням почти о год. 6-тій було в льокалі почтового уряду ще дві сторони, що увійшли перед шестою годиною. Одна з тих сторін надавала пачку до Люблина. Між надаючим пачку і почтовим возним вийшла суперечка, бо возний не хотів приняти пачки оціненої на 30 золотих, тому, що була зле опакована. Двері з тої кімнати до сіней вже були замкнені, щоб не впускати нових сторін. В той час люде, що находилися в льокалю, добули револьвери і вбігли до каси, тероризуючи урядничок. Ковальчиківна зімліла, а Тустановська стала кричати. В кімнаті находився в той час торговельний агент Леопольд Вайншток, що прийшов по рати до урядничок. Він вибив вікно і почав кликати помочи. Це мабуть злякало справників і вони втікли через подвіря почти, а потім через подвіря сусідньої камяниці, виломавши паркан на вул. Снядецьких, на якій чекало на них авто. Передтим замкнули вони браму від вул. Глибокої на колодку, щоб унеможливити погоню.

Справники були охарактеризовані, щоб їх не можна було пізнати. Один був в прозорій масці на лиці, всі инші з піднесеними ковнірами і в шапках.

Возний вибіг на вул. Снядецьких, зауважив авто, але не можна було його дігнати, бо було вже далеко.

Зараз після доконання нападу поліція почала слідство і зараз в перших днях поарештувала справників. Початок до викриття цілої справи дало те, що шофер, який на вул. Снядецьких чекав на справників нападу, розмовляв з якоюсь жінкою крізь вікно і з якимсь Шиманським. При їхній допомозі вдалося знайти шофера, яким був, як виявилося, Іван Штокало. На підставі його зізнань арештовано всіх инших справників нападу.

Як вийшло зі слідства, то напад організували Ординець і Мирош. Пакунок надавав Качмарський. Мирош і Плахтина стероризували урядничок, Плахтина забрав в урядлнички Любінецької 5 золотих. Напад підготовано три тижні наперед. Ординець зробив з Штокалом пробу з автом, роздав револьвери. Штокало мав чекати на вул. Фредра. До нього мав прийти Скіцький і вони мали бути на вул. Снядецьких перед год. 6-ою. Так дослівно сталося. Дальший плян був, що на одній вулиці буде чекати на них панна з течкою і трояндою в руці, в одязі студентки. Їй мали справники віддати гроші. Втікаючи, вони вискакували по дорозі по одному та повтікали за місто. В часі їзди автом віддали оружжа до рук Мироша, який відвіз револьвери автом до Володимира Кубова і сховав їх там під підлогою. Признався до того в часі слідства і на підставі його зізнань ті револьвери знайдено. Прокуратор — як каже — нарочно підчеркує цю обставину, бо Мирош потім відкликав в суді всі свої зізнання на поліції, як видумані, а знайдення цих револьверів в заподаному місці підтверджує якраз їх правдивість.

У звязку з тою справою арештовано ще Володимира Кубова, Романа Качмарського та Вену Краевську, але ті будуть відповідати перед звичайним судом за співучасть в нападі.

Хто такі обвинувачені?

Після виголошення акту обвинувачення предсідник провірює генералія обвинувачених. Хто-ж вони?

Володимир Ординець, ур. в 1907-ім році, бувший слюсар, тепер вчиться приватно до семинаріяльної матури. Батько його залізничник, згинув наслідком нещасливого випадку на двірці минулого року. Мама бере пенсію по батькові і з того удержується. Живуть у Львові. Досі не був караний.

Володимир Мирош, ур. 22-го жовтня 1928 р. в Звенигороді. Скінчив пять кляс гімназії і торговельну школу. Родичі живуть в Звенигороді, батько рільник, мае яких 5 моргів поля. Мае двох братів, один ще при батьках, а другий шевський челядник у Львові. Не був караний.

Евген Качмарський, ур. у Львові 23-го вересня 1910 р. Скінчив пять кляс гімназії, тепер вчиться приватно до матури. Батьки живуть у Львові, батько — шевський майстер. Мае чотирох братів і сестру. Не був караний.

Іван Плахтина, ур. у Львові 28-го січня 1908 р. Челядник електромонтерський. Скінчив дві кляси відділової школи й промислову школу. Батько, що був палячем в фабриці Шпрехера, умер перед семи роками, мати — денна зарібниця — жие. Мае брата й сестру. Не був караний.

Евген Скіцький, ур. у Львові 10-го березня 1910 р. Електромонтерський учень. Скінчив 3 кляси виділової школи й 3 кляси промислової. Батько денний зарібник. Родичі живуть у Львові. Мае брата й сестру. Не був караний.

Іван Штокало, ур. в Грибовичах 18-го березня 1908 р. Шофер, їздить автом батька. Мае шоферський іспит. Скінчив чотири кляси нормальної школи й три кляси промислової. Батько закристіян Преображенської церкви. Мае трох братів і одну сестру.

Лава' оборонців.

Як оборонці обвинувачених зголосилися: д-р Степан Шухевич (хвилево неприсутній, бо є на розправі в Тернополі, заступають його всі) боронить Володимира Ординця; д-р Лев Ганкевич боронить Володимира Мироша; д-р Володимир Старосольський боронить Евгена Качмарського; д-р Маріян Стронціцький з Бібрки боронить Івана Плахтину; д-р Іван Волошин боронить Евгена Скіцького і д-р Маріян Глушкевич Івана Штокала.

Внесок оборони.

Д-р Глущкевич просить трибунал дати оборонцям можність порозумітися з обвинуваченими та вглянути в акти. Для того просить відложити розправу на 24 години. Коли зважити, що наглий суд, згідно з новим законом, може потревати 8 днів, то 24-годинна перерва не є така велика.

Цьому внескові спротивився прокуратор, кажучи, що не було ще випадку, щоби в наглім суді на порозуміння з обвинуваченими дістали аж 24 години. На його думку вистарчить вповні година перерви.

Д-р Старосольський: Пан прокуратор дає оборонцям на порозуміння з обвинуваченими та на вглянення в акти годину часу тоді, коли він сам мав до розпорядимости аж 14 днів. Тому, що процедура наглого суду така жорстока, оборонцям треба тим більше досить часу на порозуміння з обвинуваченими, щоб могти як слід сповнити свій обовязок оборонців. Пан прокуратор каже, що не було ще випадку, щоб на порозуміння з обвинуваченими роблено 24-годинну перерву. Але-ж не було ще наглого суду по новому закону, який — треба назвати його жорстоким — допускає, що розправа наглого суду може потревати 8 днів. Супроти тих восьмидневних тортур, яке значіння має 24-годинна перерва?

Нарада трибуналу.

Трибунал пішов на нараду й після яких десяти хвилин предсідник проголосив одногодинну перерву.

(Дальше буде).

В. Кедровський.

1917 РІК.

Передрук заборонений. — Всі права застережено 1927 р.

(184)

Але з першого-ж дня розпублікування цього статуту проти нього почався похід, що залишило його й мертвим, а у війську остався той хаос, який був дотепер. Скориставшись, що Петлюрою не було додержано, так би мовити, законодавчого розпорядку, й статут не був переведений через Центральну Раду, уже 19. грудня на засіданні Малої Ради фракція с.-револ. поставила запит: що уявляє із себе оголошений в газетах „Статут української армії"? Мовляв, закон це, чи не закон? Генеральний Секретаріят пояснив, що це є проект С. Петлюри й Секретаріят за нього відповідальности не бере. Це пояснення фактично анулювало зовсім цей „Статут", що був розпублікований по військовому відомству як „тимчасові правила"

Саме в цей день С. Петлюра вже подався до димсії, а Генеральний Секретаріят в запалі своеї внутрішньої боротьби і інтриганства спішив всі помилки у військовій політиці звалити на плечі одного Петлюри, та обплямити й здескридитувати всю працю військового Секретарства часів Петлюри. Це ще більше дезорганізувало й деморалізувало решткі української армії, бо плямилося й все позитивне й користне, що зробив С. Петлюра.

* *

14. грудня до Києва приїхала делегація матросів Балтійської фльоти, від фльотського комітету, що звався „Центрофлот". Делегація ця, як вона заявляла, мала мету ознайомитися докладно з діяльністю Центральної Ради, зі складом її членів, то-що, щоби скласти собі точну уяву, настільки Рада є буржуазною, чи соціялістичною, чи просто контр-революційною?

Побувавши в ріжних комітетах партійних та професійних, в селянській спілці й инших українських національних організаціях, делегація ця нарешті зявилась у Військове Секретарство з проханням приняття у Генерального Секретаря Петлюри.

С. Петлюра чомусь ухилився від приняття її й виходячи через мій кабінет, щоби не показуватись у прийомному покою, прохав мене приняти делегацію та уділити їй відповідних інформацій.

Появившись у мене в кабінеті, делегація заявила свій протест проти того, що Генеральний Секретар сам не може уділити часу й зпочатку тримала себе досить нервово й погрозливо. Але хвилин через 10—15 нашої, так би мовити, прелімінарної балачки, коли в нашому обопільному ознайомленню про минулу діяльність вони довідалися, що я сам бувший моряк, що приймав діяльну участь в революційних та страйкових рухах чорноморської фльоти в 1905—1906 роках, між нами установились більш довірчиві відносини.

Поставившись до мене, як до „свого чоловіка"-моряка, вони перестали підозріло відноситися до моїх інформацій, та пояснень і не задавали вже питань, ясно подиктованих їх недовірчивістю й підозрінням. Розмова наша тревала годин зо дві. Нарешті всі моряки заявили, що, власно кажучи, вони вже тепер зовсім переконалися, після того, що вже бачили й раніше, що Центральна Рада зовсім не контрреволюційна, а навпаки, щиро демократична й соціялістична, чого вони ще не бачили у большевиків. Вони обіцяли негайно вертатись до Петрограду й вжити всіх заходів, щоби народні комісарі (большевицький уряд) погодилися з Центр. Радою та не допустили війни між соціялістичними урядами.

Здавалось, що пощастило нарешті утворити прихильну опінію до Києва у цих представників „гордости русской революції".

Я вже виходив з ними з помешкання Секретарства, щоби піти й пообідати разом, бо декому з них хотілося пригадати старину, бо з наших розмов вияснилося, що у мене з ними є спільні знайомі з Чорного моря з 1905—1906 рр., до яких ми ставилися з однаковою повагою, коли нас стрінув генерал для особливих доручень при Секретарстві О. Пилькевич з пачкою свіжих відозв в руках. Один з матросів попросив у нього для ознайомлення дескільки відозв. Пилькевич не знав, що це за матроси, а гадав, що вони з української фльотської ради. Він дав з охотою дескільки відозв для розповсюдження й радив зайти в агітаційний відділ Секретарства, щоб там взяти більшу скількість.

Матрос, пробігши очима одну з відозв, затримав усіх уже внизу при виході на вулицю й голосно прочитав цю відозву, що остро виступала проти большевиків. Ось вона:

„Селяне землі української, та вільне козацтво!

„Колись давно дикі татарські орди та загони спустошували наші землі, нищили та грабували, палили та руйнували наші оселі та хутори, вбивали старих та малих; молодих та здорових чоловіків, жінок та дівчат брали в полон, знущались над ними, насилували, а потім везли в Кафу (сучасну Феодосію) та продавали в турецьку неволю, як той скот, а відтіля вже нікому не було вороття. Живими їх гноїли по тюрмах та галерах турецьких. Щож робили з нашими нещасними сестрами та жінками — ви самі добре знаете...

„Але тож були дикі татарські орди, то були бісурмени і то було триста, а то й більше років тому назад. То коїлось в ті старі жорстокі часи нашої історії, коли нарід ішов на нарід, не знаючи навіть за для чого, коли всякий вояк дивився на свого ворога, чи на його добро, як на поживу, як на предмет грабіжа і насилля. І то були хоч і Татари, але як вони горілки не вживали, то їх наскоки та набіги на нашу Україну були хоч і розбишацькі, але не пяні, бо коли чоловік пяний, то він уже не чоловік, а живий звір. І от ще в ті давні часи наші діди та прадіди — славні запорожці та реєстрові козаки — знали, що робити в таких випадках, знали та вміли боронити свій рідний край, та захищати його від насильства та потали, також вміли наші діди та прадіди боронити свою волю від польських та своїх панів, коли вони намагались їх повернути у кріпацтво. Вони тоді відразу всі, як один, робились козаками, і ніяка сила їх не могла здолати. Отакі були наші діди та прадіди.

„Щож, хіба ми не їх внуки, хіба ми не їх правнуки? Так, ми їх правнуки, у наших жилах тече кров їхня, у наших серцях їх дух, ми це повинні завжди знати й памятати. А з таким наслідством, одержаним від славних предків, ми не можемо спокійно, ми не можем і не повинні байдужно дивитись на те, що роблять зараз з нами большевики, що роблять з нами й нашими дітьми пяні та дикунські орди красногвардейців з петроградської босячні та злодіяк, ми не можем й не дозволим знущатися над нами, та руйнувати наш добробут, виривати з наших рук нашу землю, волю та мир, якого ми вже ждемо чотири роки. Ми цього не дозволим!

„Селяне та вільні козаки! Зараз на нашу Україну йдуть такіж здичавілі юрби пяних московських салдатів, красногвардейців та матроси. Зараз Криленко, Ленін та Троцький та другі божевільні люде кинули отих обдурених та підпоєних горілкою з розбитих петроградських погребів та корчем, підкуплених за німецькі гроші пройдисвітів. А чи знаете ви, що Німці собі потихеньки живуть вже тепер в Петрограді, та командують так званим правительством народніх комісарів, та посилають на ті країни та області, які ще остались цілими, не розграбованими в Росії, як от наша Україна, щоб і тут все випалити та винищити до щенту, так, як це вони винищили на своїй Московщині? Криленко обявив вам — всьому українському народові — війну. Він приступною рукою кинув проти нас своїх задурених горілкою салдатів-большевиків, він знимае з фронту цілі армії, він одкривае фронт для Німців, щоб тільки помститися над нами — українським народом за те, що ми не хочемо тільки такого-ж безладдя, грабіжу, пожежі та вбивства, як у Великоросії. Наше визволення від московського ярма й опіки сидить їм всім, отим большевикам, в печінках.

(Далі буде).

На вакації.

Жінка (спакувавши всякі свої річи, які брала з собою на вакації) питає: Чоловіче, а чи не забули ми часом чого?

Чоловік (з сарказмом): Хіба би ще взяти фортепян.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧОМУ УКРАЇНСЬКІ ПРОТЕСТАНТИ НЕ БРАЛИ УЧАСТИ НА КОНҐРЕСІ В ЄРУСАЛИМІ?

Хочу подати деякі пояснення до статті д-ра В. Клодницького: „Політичний характер конґресу протестантських місіонарів в Єрусалимі", що була поміщена в Свободі з дня 10. серпня і написана в тій ціли, щоб зазначити, що конґрес, як чисто релігійна установа, посвятив немало часу справам політичного характеру.

Шановний автор ставиться прихильно до сеї частини праці конґресу і за важний його здобуток уважає се, що на нім поневолені народи мали нагоду зясувати своє дошкульне положеннє ширшому світові, та що заложене на нім „інформаційне бюро" має висвітлювати та предкладати Лідзі Народів їхні „наболілі питання" і сим чином змагати до „виеліменовання" несправедливости, якої зазнають сі поневолені народи.

Природно др. Клодницький в заключенню статті висуває українське питання і при тій нагоді пише таке:

„Пишучи про цей конґрес, мимоволі приходить на думку, що й Українці мають свої протестанські церкви і своїх професорів протестантських семинарій. Чи не було би то добре, колиб ті професори, що вічно закладають ріжні інформаційні бюра і голосять тези „високої політики", подбали в протестантських колах, серед яких вони працюють, про те, щоби на таких конґресах поставлено проти себе поневоленого Українця і представника імперіялістичної Польщі чи Росії. А коли це за важко перевести, то вже лекше забрати голос в готовім уже бюрі, до якого нашим протестантам чейже доступ буде легкий. Міг на такий конґрес дістатися Мурин протестант др. М. Єрґен з Полудневої Африки, і боронити на конґресі Ніґрів, то моглиб пе легко зробити і наші презбитеріянські професори в Блюмфилд чи деінде".

Отже ясно, чого домагається др. Клодницький та за що докоряє нам, пресвитерським професорам, а іменно, щоб ми, будучи Українцями, почували себе до обовязку розголошувати та обороняти українське питаннє в своїх колах. Будучи одним із сих професорів, почуваюсь до обовязку зняти зі себе докір, який уважаю важким, та усунути те упередженнє проти себе, яке викликае в читачів Свободи стаття, яка, хочу вірити, не написана зі злої волі д-ра Клодницького.

Перш усього, конґрес в Єрусалимі складався з учасників лише тих країв, в яких американські та европейські протестантські церкви ведуть свої місії. Отже на конґресі були місіонарі лише з Африки й Азії. Коли були там Американці, Анґлійці, чи Німці, то знова тому, що вони заступали свої церкви, які в тих краях місію ведуть. Українці місії ні між Муринами ні між Хінцями, ані Індусами не ведуть, тож природно, що Українцям там не було місця і тим самим заступати інтересів українського народу не могли.

Натомісць тих світських конґресів, на яких Українці мали право і нагоду бути, не занедбано ні одного і на кожному зроблено те, що народній обовязок, совість і честь наказують. Правда, раньше, поки українські протестанти не мали своєї центральної орґанізації, таких виступів не було. Власне тому зорґанізовано Українське Євангельське Обєднанне 1922 р., щоб між иншим українське питанне було розголошуване в ширших протестантських кругах. І так в р. 1925 заступав я українських протестантів на світовім протестантськім конґресі в Cardiff, Анґлія, промовляючи на нім два рази про релігійну і політичну ситуацію на Україні. В р. 1926 на конґресі в Штокгольмі і 1927 в Будапешті Україна теж була заступлена. Звіти про се можна найти в річниках Канадійського Ранка з тих років.

Тим, що пресв. професори вічно закладають інформаційні бюра, я особисто похвалитись не можу, та знов не бачу в тім ніякого лиха, колиб хто инший таке бюро заложив; бо те, що його не маємо зовсім, не промовляє в нашу користь. Чужі інформаційн бюра таки свойого не заступлять.

Вкінці бажаю додати, що коли наш загал справедливо домагається від нас, протестантів, щоб ми не занедбували українського питання, то вільно і нам домагатись від сього загалу, щоб нас трактовано на рівні з другими віроісповіданнями.

В українській національній пресі стрічаємося з мильним інформованнєм, осуджуваннєм, насміхом та пересудом. Се зовсім не зєднує людей ріжних віроісповідань в один національний фронт, а розєднує, та сього добра ні ми, протестанти, ні національна справа собі не бажають.

Василь Кузів,
голова Укр. Єван. Обєднання

—о—

ПРО СИРОТИНЕЦЬ І ПЕТРІВ ГРІШ ТА ДРУГІ СПРАВИ.

Минувшого тижня дістав „Католицький Провід" і заглядаю по звичаю: на сам початок, себто на розпорядження ординаріяту, а опісля на сам конець, щоб довідатися, кілько парохій виповнює ще приписи ординаріяту, себто, хто зложив жертви на семинар, сироти, Петрів гріш і т. п.

І от між жертвами на Петрів гріш добачую Сиротинець СС Василіянок в Филаделфії $300.-00 (триста долярів), а дальше бачу спис жертв на сироти по 2, 3 та 4 доляри. Між збірками на сироти бачу і церкви, тобто парохії, що ледви животіють, а таки не забувають за своїх сиріт. Думаю собі, от і гарно, що памятають за бідні сироти, але що це з тим Петровим грошем від сиріт? Пощож властиво слати парохіям гроші на удержання сиріт, коли Сиротинець такий богатий, що виасиґнував аж $300.00 на Петрів гріш! Пощо „Провидіне" дало приміром Сиротинцеві $300.00, коли ті $300.00 долярів не пішли на сироти, а на Петрів гріш до Риму? А тими грішми можна було запомогти неодного бідного робітника, в його слабости чи нещастю! Чи Рим такий вже бідний, що потребує сих $300.00 від бідних українських сиріт? Тому два роки казали сиріткам викупляти чайнамена, а тепер роблять з сирітських грошей презент папі. За що? Чи не за конкордат і другі благодати?!!

Але читаю „Кат. Провід" далі і знаходжу другу гарну річ: конкурс на принятте кандидатів на студії в Римі, та до малого семинара в Филаделфії. Батько має зложити письменну заяву, що буде утримувати сина підчас студій в Римі, а за сина в малім семинари буде платити $25.00 на місяць.

Запитаю знова, пощо складають парохії алюмнатики, пощо шлють жертви на семинар так священики як і вірні? Бо як не на семинар, то хіба на процеси з парохіями? Пощо має батько посилати сина до малого семинаря в Филаделфії і платити за него 25 дол. на місяць, коли той син може кінчити high-school таки в своїм місті і родичів се не буде коштувати $25.00 на місяць, а навіть і половини того ні, бо при однім столі і йому лишиться трохи їди, щоб поживитися. Хоче батько, щоб син вийшов на священика, так лучше, щоб відразу пішов до епископа латинського, в якого дієцезії замешкує, і сей прийме сина його до свого семинаря даром. Правда, що такий син зістане римо-католицьким священиком, але сто разів буде лучше і для батька і для сина, бо син не буде мусів кривити душею, не буде мусів бути яничаром між своїм народом, не буде перетягати людий на латинський обряд з наказу, але буде служити вірно тому народови, на якого службу поставить себе.

Я знаю кількапятцять священиків-Українців, римо-католиків, уроджених в греко-католицькій вірі. Брак фондів на висщі студії змусив їх стати латинськими священиками. А-ле погляньте в душу такого священика. Він задоволений і свойого стану, хотяй працює між чужинцями. Між ними є один мій шкільний товариш. Питаю його нераз, бо живемо тепер сусідами: „Чому не перейдеш до нашої дієцезії?" А він каже: „Та по що? Хіба на се, щоб перетягати людей на латинський обряд? Я і так маю їх повну церкву. Радше я лищуся жертвою обставин, ніж маю робити з моїх братів (Українців) яничарів та перекінчиків, котріб колись мали стати ще гіршими ворогами своєї церкви та віри ніж чужинці". Щодо їх жертвенности на українські цілі, то певно не завстидає їх жаден український священик. У одного бачив я посвідки з краю на $600 за один рік. Рідна Школа, Просвіта, селянські бурси, інваліди та Народні Доми, ще цілі, на які були виставлені посвідки.

А ми що робимо? Крізь пальці глядимо на кривду, яка діється нашому народови. Самі робимо кривду тому, которого хлібом та солею годуємося, щоби лище приподобатися духовній власти. Тай за що? За які гонори, за які добродійства? Хіба за ті, якими поблагословив нас епископ Богачевський. Хоч і перше добра не було, то хоть парохії були спокійні, люди трималися одної церкви, свої вкладки давали реґулярно. Священик не журився за свою платню і кожду вільну хвилю міг посвятити для своєї громади. Заглянув у школу, до драматичного та співацького кружка, до читальні, до просвітного товариства чи кооперативи. А днесь що діється? Парохія зрабита, нема навіть чим проценту заплатити від довгу, а не то щоби стало на сяку-таку пенсію. Такий священик мусить побиватись о фінанси, а до просвітних цілей нема часу, тай сили і охоти навіть. Чи цего хоче церковна влада? Чи хоче, щоб священики тримали нарід в темноті, щоб тим лекше мож зробити з него латинника? „Католицький Провід" наче нам на глум пише, що у нас за мало католицького духа, за мало жертвенности. Нехайби той редактор заїхав до фамілійного священика, поглянув на його життє, побачив його діти, котрі ходять гірше убрані від дітей парохіян, простих робітників, нехайби поспитав, чи має той священик зложену хоть бідну сотку на чорну годину, а тоді нехай напише, що в нас замало жертвенности та католицького духа. Клянусь, що сам нераз питаю себе, чому я не покинув давно свого стану, то можеб днесь лучше жилось, та можеб своїм образованнем поміг і другим людям вибитися з нужди, будучи в иншім стані.

Ми складаємо жертви на місійний фонд. Куди ідуть сі жертви? Чи дістав допомогу який священик? Так, дістав, але ось що. По трох літах тяжкої праці на парохії, де є всего 12 фамілій (дванацять), дістав по місяцеви очікувань (на відпустці) парохію, в якій є около 30 фамілій та досить довгу, а парохії, котра складається з близько 120 фамілій і є опорожнена більше як рік, не дістане, хотяй о неї просить, бо там винні люди катедратик щось за рік і пів, і не хотять заплатити, поки не дістануть священика. А той бідний священик мусить платити на місійний фонд, на семинар, посилати збірки на сироти та Петрів гріш.

Для українських парохій, для українських вірних, для українських провідників, для українських священиків нема вирозуміння і поблажливости, нема любови і пошани, а тільки процеси, викляття і суспензи. А супроти Руму рабство і услужливість, не оглядаючись на те, що це все получене з кривдою для українського народа, з його політичним поневоленнєм української церкви.

Ми можемо в теперішних обставинах зробити Римови один тільки дар, а це: з епископів Коциловського, Хомишича і Богачевського. Отсей княжий дар Петрового Намісника, яким Рим ущасливив наш нарід, може собі. Рим назад забрати. Отсе буде той одинокий Петрів гріш, який наш нарід зложить Римови під теперішню пору з охотою і вдячністю.

І коли ми свідомі Українці, то як священики так і вірні української греко-кат. церкви повинні дати Римови пізнати, що так вони тепер розуміють збірку на Петрів гріш. А в першій мірі повинні це розуміти священики.

Укр. гр.-кат. священик.

ПРОСЬБА

До всіх відділів У. Н. Союза в Шикаґо й околиці.

Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 252 У. Н. С., в Шикаґо, Ілл., отсим запрошує всіх урядників відділів У. Н. Союза з Оклей, Ірі, Савт Сайд, Борнсайд, Пулман і Фінікс, Ілл., на спільну нараду, яка відбудеться в Укр. Нар. Галі, 1944 В. Ірі стр., в неділю, 19. серпня ц. р., точно в 2-гій годині пополудня.

На цій нараді будемо обговорювати способи, якби то найлучше нам, членам У. Н. Союза, довершити задумане нашою орґанізацією діло: будову власного Сиротинця-Захисту.

Дорогі Члени і Члениці У. Н. Союза в Шикаґо й околиці! Забудьмо всі партійні роздори і на поклик нашого Батька-Союза злучімся всі бодай на вересень — місяць Сиротинця-Захисту У. Н. Союза. Така народна інституція як прибіжище для бідних українських сиріт і немічних старців варта того, щоби ми хоч на короткий час позбулися своїх партійних чи особистих інтересів.

Проситься всіх урядників прийти на означений час, а хто має важну перешкоду, нехай пришле на своє місце заступника.

За уряд Тов. ім. Т. Шевченка: **М. Читвінський**, предс.; **С. Баґрій**, кас.; **П. Хомин**, секр.

Жінка: Бійся Бога, треба було сказати вейтерові, що ти знайшов у компоті величезну муху!

Чоловік: Я говорив вейтерові, а він каже, що господар сказав, колиб я був не викинув мухи, був би додав мені за неї ще одну сливку.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

—о—

МІЛВОКІ, ВІС.

Живучість української громади.

Дня 5. серпня с. р. мав я нагоду бути в Мілвокі, Віс., на концерті, який там відбувся в сей день. Концерт урядила українська православна громада з о. Сеньчуком на чолі, а до головної програми сего концерту запрошений був найкращий тепер хор катедральної церкви з Шикаґо „Бандурист" з диріґентом д. І. Савчуком.

Се перший раз, що я мав нагоду відвідати сю малу українську кольонію і я ніколи не повірив би був, що там є так гарно зорґанізована українська громада. Справді комуністи і шаповалівці-оборонці (заборонці) України досить там нашкодили національному рухови, але національна ідея в нашім народі сильна і непоборима. Якраз Українці з сею ідеєю, згуртовані при згаданій православній церкві, стоять кріпко під національним прапором, під проводом щирого церковного і народнього робітника о. Сеньчука. Є тут два відділи У. Н. Союза і один відділ Народньої Помочі. Є сестрицтво жіноче, яке гарно опікується церквою і громадянським ділом. Є стала вечірна українська школа у власній галі під церквою. Нарід наш держиться свого. Це було пізнати по численній присутности людей як в церкві врана на Службі Божій, де співав хор „Бандурист" так і вечером на гарнім концерті і на спільній товариській гостині. На концерті було присутних звиш 150 гостей місцевих як і з Рейсин та инших плейзів. Не хотів би я розводитися над самим концертом, та бодай кількома словами мушу згадати про деякі точки. В першій мірі, хоч співало лишень 12. вибраних співаків „Бандурист", та свої пісні. „Уривок з Бандури" — страшний суд і ин. відспівані були так, як би се співало 40 людей. Найкраще вийшла пісня Почаївська Матір Божа (Ой зійшла зоря) з сольом д. І. Мазурика. Рівнож соля громадянок: Кульпакової, Коґутової, Домянчукової (з Мілвокі) і дуети п. Мазурика і п-ні Кульпакової (уривок з „Запорожця") та дует панни С. Візирканяк і пані Когутової (Візирканяк вийшла найкраще). о. Сеньчук гарним тенором чутливо віддав пісні: „Ой деж той цвіт" і „Цвітка дрібная".

Співала також маленька донечка о. Сеньчука, Ґеня. До найкращих точок належало сольо скрипкове молодої шикаґовської української артистки панни Анни Мотлюк, учениці проф. І. Кобеляка. До соль і пісень гуртових акомпаніювали на пяні: панна С. Візирканяк і панна Кобеляк (учениця д. Кобеляка). Одним словом: концерт сей з хором „Бандуристом" підбадьорив громадян до дальшої невпинної праці на народній ниві. Він був в Мілвокі неначе тим дідом бандуристом, що колись співав по селах за Хмельницького та підховував молодих вступати в ряди борців за волю України.

Честь всім членам „Бандуриста" і його диріґентови, що власним коштом потрудився аж з Шикаґо для такого гарного громадського діла. Честь і громадянам з Мілвокі за їх щиру працю. Я сподіюся, що вкоротці при щиро завзятій орґанізаційній роботі в Мілвокі буде власний хор з молодіжи, який поведе вже сам о. Сеньчук, як любитель української пісні і добрий диріґент — а тоді робота піде о сто-крать краще і громада ся стане світилом Мілвокі і околиці.

Степан Мусійчук,
Шикаґо, Ілл.

Вихована у великому місті дівчина вийшла за сільського священика. Вона каже, що їй сподобалося сільське життя тай просить чоловіка, щоби привчив її до сільського господарства, бо то їй придасться.

Чоловік (до наймички): Горпино, покажете їмости, як доїться корову, бо їмость хочуть усього навчитися.

Жінка (до чоловіка): Миколю, чи я мушу вчитися відразу зачинати доєння від корови, чи не краще було би вчитися на телятку?

— Знаєте, моя жінка тяжко перестудилася на останньому балі, а то, самособою, тому, що нинішні жінки носять так глибоко викроєний одяг.

— То певно буде перестуда горла?

— Ні, перестудила жолудок!

—о—

— А що, Влодку, вже твій татко подужав?

— О, так, йому вже ліпше, вже може знову їсти, йти на прохід, а нині вже й вибив мене знову.

—о—

— Що то нині з вами, пане вейтер? Насамперед принесли ви мені рибу, а тепер приносите зупу?!

Вейтер: Пане, скажу щиру правду, що то вже була найвища пора подати цю рибу.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ДЖАНСТАВН, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 300, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що звичайний мітінґ відбудеться в неділю, 19. серпня, в 1-ій год. пополудни. Просимо всіх членів прийти і виповнити свої вкладки. Є важна справа до полагодження. — Йосиф Борсук, пр.; Василь Олексяк, кас.; Яким Яцинич, секр.

ЛЕЙТРОБ, ПА. Бр. Усп. Пресв. Богородиці, від. 61, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться 19. серпня. Проситься членів приходити на мітінґи. Напоминається довгуючих членів вирівнати свої довги, бо в противнім разі ті члени будуть карані після ухвали на мітінґу. — Антін Скубяк, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 19. серпня, в годині 1-ій пополудни, в гали церковній. Пригадується довгуючим членам, щоби вирівнали свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. Також пригодується тим членам, що були суспендовані минувшого місяця, щоби заплатили свої належитости, бо будуть виключені. — М. Скочипець, пр.; Й. Клебан, кас.; І. Маркович, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Жіноче Тов. Згода, від. 358, повідомляє своїх членкинь, що місячні збори відбудуться в неділю, 19. серпня, в год. 2-ї попол., в У. Н. Домі. Довгуючих членкинь проситься заплатити свої вкладки на сих зборах, котра не може сама прийти, хай передасть через других, бо по хатах за вкладками більше ходити не буде кіхто. Так було сказано на минувших зборах. — Уряд Тов. „Згода".

НЮ КЕНСІНҐТОН, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 296, повідомляє всіх членів, що місячні збори відложені з 19. серпня на 26-го, через те, що пікнік буде. Проситься усіх членів прийти на мітінґ, бо є дуже важні справи до полагодження. З довгуючих членів котрий не прийде на мітінґ і не заплатить своїх залеглостий, буде суспендований. — В. Каліновський, предс.; Т. Кілер, кас.; П. Любчик, секр.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ЖАРТИ.

— Пане, ні словечка більше про якісь любощі, я вірна мойому чоловікові.

— Ласкава пані, ніякий обережний капіталіст ніколи не зложить цілого свого майна в одно підприємство.

—o—

Шеф (до урядовця): Пане Крогулецький, я й інші люди бачать вас усе з ріжними дівчатами, а навіть прийшла на вас скарга у такій справі. Він урядовець поважної фірми, минуло вам уже трицять літ, візьміть уже собі раз жінку!

Урядовець: Пане директор, я вже раз пробував узяти собі одну жінку, та її чоловік дав мені таку научку, що попамятаю це руський місяць!

—o—

Образа.

Вона: Ви обманець, розпустник, лисий драб!

Він: О, цього вже забогато! Як можете мене, пані, називати „лисим драбом", коли я маю більше волосся на голові, ніж ви!

—o—

Малий Івась (до постаршої, але по модному зодягненої тітки): Теточко, ти ззаду виглядаєш так, начеб зпереду була дуже гарна.

—o—

У дентиста.

— Ах, пане доктор, я так боюся...

Дентист: Не бійтеся, я рву так легко зуби, що ви і не стямитеся.

— Але я чув, що ви дуже дорогі.

—o—

Пяниця (до лікаря): Пане доктор, я чуюся вже зовсім здоров, позвольте мені знову пити вино, бо вмру з туги за ним.

Лікар: Ні, не можна!

Пяниця: Ах! то покажіть мені бодай трибушон, може мені стане лекше на душі.

—o—

Ощадний.

Діти (до батька на проході): Тату, дай нам шістьдесять центів, ми зважимося на автоматичній вазі.

Батько: Шістьдесять центів, навіщож бути таким марнотратним? Марійко, Олю, Степане, ходіть сюди й уставтеся всі разом тісно в купці на автоматі тай стійте спокійно. (Бере папір і олівець, вкидає двацять центів в отвір автомату тай записує): Разом 82 і пів кг. Добре, тепер ти, Марійко, зійди з ваги, але помало... остає... 48 і пів кг., то Оля важить 34 кг., а тепер ти, Степане, зійди обережно, тож Степан важить 27 і пів кг., а Оля 21 кг.

—o—

До виборчого агітатора прийшов товариш і спитався:

— Що ти там маєш у цій осклeній скринці?

— А то є цегла, що нею я при останній виборчій кампанії був ранений в голову.

— А що значить ця цвітка на скраю скринки?

— То цвітка з гробу того чоловіка, що тою цеглою кинув мені в голову!

ДВІ ФІЛЬМИ.

„ЧОТИРИ СИНИ" І АНГЕЛ З ВУЛИЦІ".

(Конець)

І коли на фільмі „Фор сонс" дуже видно руку американського режісера, котрий не міг перенестися остаточно туди, в Баварію, і позбутися специфічно американського трактовання окремих сцен, то в фільмі „Стріт Ейнджел" Американцеви вдалося відректись від усього американського.

Неаполь. Характеристична курява з вічно живучого Везувія. Ніби мрякою повите веселе італійське місто. Серед бруду, лахміття у вохкому заулку, в одному з кутків сірих, тяжких одвічних камяних льохів умирає матір Анджеліни. Молоденька дівчина, донька, мов поранена звірина кидається по кімнаті зі затисненою рецептою в кулаці. Лікар записав ліки, а грошей нема. Вона знає, в який спосіб добувають дівчата гроші. Вони продають себе. І коли вона з вікна бачить тую торговлю, в неї виникає думка продатися, щоби заробити матері на ліки. Ось вона на вулиці, але її ніхто не бере, а ще й попадає до суду. Судді ніколи. Він коротко рішає: „Рік у поправнім домі".

Але в Анджеліни умираюча матір чекає на ліки. І коли вона, вирвавшися з юрби нещасних, так само засуджених, прибігає до хати, мати вже мертва. Тимчасом поліціянти за нею шукають. Ось попали на її слід. Анджеліна тікає й коли, здавалося, нема ратунку, бродячі циркові артисти ховають її в пірваний тарабан.

Добрі артисти притулили її, дали змогу жити. Вивчують її на артистку-еквілібристку. Вона на високих ходулях дивує просту селянську юрбу. В скитаннях зустрічає маляря, котрий залюблюється в неї. Але вона не знає ще, що сама його любить. І от одного разу стоїть на високих ходулях, високо вгорі. Коло вагону маляр малює її портрет. Раптом вона бачить двох поліцаїв, лякається і падає. Зломана нога вже не дає їй можливости вернутися до циркової роботи. Маляр перевозить її до Неаполю, де разом поселяються і живуть у ріжних кімнатах. Але днями проводять час разом. Зпочатку бідують, але він находить скоро добре платну роботу при розмальовуванню театру. Тимчасом поліцай, що бачив її припадково на вулиці, пригадав, що вона втікла від кари, і якраз, коли сироті доля усміхнулася, коли вони приготовилися відсвяткувати заручини, роздається стук у двері. То прийшов поліцай, щоб відвести Анджеліну до тюрми. Мов божевільна зі страху, що наречений побачить поліцая, вона хутко прискочила в двері і приперла їх, щоб не дізнався він. Довго просить поліція дозволити їй лише годиночку побути з милим. Нарешті карабінер погоджується. Милий не догадується про драму в душі дівчини. А сльози? Вірить, що вони з радощів, а не з розпуки. Але година минає й поліцай забирає її. Маляр не догадується, веселий лягає спати. Ранок зруйнував його щастя. На його свист не відгукнулася мила, а коли побачив порожню кімнату нареченої, не міг зрозуміти, що сталося. Мов у тумані пішов її шукати; обійшов ціле місто і вернувся з нічим. Її не було. Ніхто не сказав йому про неї нічого. Одиноке спасення у вині. І він пє. Його проганяють з роботи. І от раз у винарні, коли він, як звичайно, пив вино, заливав тугу, прийшла друга дівчина, що випадково була разом з Анджеліною і сказала йому, що бачила її. „За щож вона сиділа?" — спитався хлопець. „За те, що й я! Так само торгувала собою!"

Хоч він і не повірив повії, але сумнів закрався в отроєну тугою душу. „Кудиж ти йдеш?" — запиталася повія. „Піду шукати за лицем, щоб намалювати Мадонну!"

І от дві істоти, не знаючи одно про другого, з двох кінців поволі переходять вулицями і десь на портовій вулиці зіткнулися. Вона зразу зраділа, а далі давай тікати від людини з божевільними очима. Ось-ось він її дожене. Одиноке спасення — церква. З останніх сил добилася до престола і впала. Уж тужать пальці нареченого впилися в горло дівчини. Ще мент і станеться страшний злочин. Очі самі відвертаються від жертви і... падають на портрет, який він колись продав за малі гроші. Пальці розходяться. Він пригадує тую, з котрої малював цей портрет. За ним і вона здивовано дивиться на портрет. З жахом він відступає, а вона, ніби боячись, що він утече від неї, хапає його за ноги.

„Ти не тая вже, якою була!" — каже він.

„Ні, та сама", — відповідає вона.

Нерви не витримують і вони падають в обійми одно другому.

Просто, буденно. Нема яраких убрань, дивовижних триків. Нічого надзвичайного. Подія з життя, сірого, буденного. Але це, по мойому, і є те нове, що втримає кіно далі. Не мувітони та головоломні трики, не надзвичайні сюжети, а звичайне життя, відігране з такою простотою, яка і є тільки в життю. Таким фільмам будучина й успіх. Такі фільми повинні продукувати режісери, їх повинна оглядати і публика. Особливо Українці, що ходять дивитися на „кавбоїв", з яких нічого не можна навчитись. Краще бачити одну таку фільму за цілий місяць, ніж трицять беззмістовних, які викидає Іст Сайд.

Василь Бобрів.

Міщух приїхав на відпустку на село і залицяється до сільської дівчини:

— Ви такі гарні, що я хотів би сказати: люблю вас, але боюся коша!

Дівчина: Того не маєте чого боятися, коша я під руками не маю, але я могла би таксамо потягнути вас раз вилами, бо он маю їх тут!